

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

355

Szerző:

Cím:

Forrás:

Bp.

1930. II. 30.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Hely

Idő

Személy

H

Jubilálnak a Neugebäude tüzérönkéntesei

Emlékezés a régi Pest katonáéletére

Minden második hónap első keddjén fehér asztal mellett, egy csoport öregúr találkozik a Royal-szálló egyik különtermében. Az érkezők katonásan üdvözlik a már ott lévőket, akik katonásan köszönnek vissza. A néhai 5-ik tábori tüzérezred ötven év előtti önkéntesei tartják ezeken az estéken szokott összejöveteleiket. A bajtársak ötven esztendőn át összetartottak, a találkozókon híven megjelentek, pedig nem egyiknek hosszú utat kell megtennie a Royal-szálló fehér asztaláig. A közeljövőben ötvenedik évfordulója lesz annak, hogy az egykori önkéntesek magukra öltötték a „császár kabátját”. Ötven hosszú esztendő minden megpróbáltatásának ellenállt az a szinte példátlan szeretet és barátság, amely összefűzte a bajtársakat. Azóta bizony megfogatkozott kised seregük. A megmaradtak azonban ünnepies formák között fogják megülni a nevezetes évfordulót. Ebből az alkalomból felkerestük az 5-ik tábori tüzérezred egykori önkéntesét, Rajna Ferencet, a kitűnő író és újságíró, és megkértük, mondjon el egyetmást a lepergett ötven év emlékeiből.

1880 október elsején

— Ötven évvel ezelőtt, egy verőfényes őszi napon vonultunk be a Szabadság-téren álló Ülépületbe — meséli Rajna Ferenc. — Hatvan

három ifjú legény, valamennyi jókedvű és tele lelkesedéssel. A Legg báró nevét viselő 5-ik tábori tüzérezred hatvanhárom tejfőlösszajú önkéntese kissé szorongva vonult végig a visszahangos folyosókon, a harcabajuszú zupás őrmesterek előtt, akik vasvillaszemmel méregettek a zöldfülű újoncokat. Lobkovits herceg volt akkor az ezredparancsnok és Edelsheim Gyula hadtestébe tartozott az 5. tábori tüzér-

ezred, amelyet a régi monarchia legelitebb ezredei közé számítottak.

— Minden más volt akkor — folytatja mosolygó szemmel. — Ötven esztendő röpielt el azóta fejünk felett. Ma már bizony csak huszonötön vagyunk életben. Huszonöt megrokkant öreg legény, akik azonban mindvégig összetartottunk az elmúlt évek folyamán. Kiképző tisztnek Hlavacsek Vince főhadnagyot rendelték fölnénk, akit a tréntől helyeztek át a tüzérekhez. Óriási dolog volt ez akkor. Szinte példátlan, hogy egy trént tegyenek át a tüzértiszti karba. Nagy recenzust is keltett. Hlavacsek Vincét később mint altábornagyot láttuk viszont. Ő volt a világháború alatt Póla védője. Mindvégig magyarszerető embernek ismertem ezt a cseh tisztet, aki élt-halt az ifjúságért s nagy lelkesedéssel vette át ötven évvel ezelőtt az „Intelligenztruppe” vezetését.

— Ötven év! Sokan elhagytak minket ezalatt a régi bajtársak közül. Legutóbbi halottunk Korö Flóris volt, a híres műépítész. Közülünk való volt néhai Hegyeshalmy Lajos volt kereskedelmi miniszter is, aki hosszú ideig szervezője volt állandó összejöveteleinknek. Teleki

Sándor gróf is bajtársunk volt, Wolfner Tivadár báró képviselő, a híres nagyiparos, Péchy Imre, Szilágy megye főispánja, Kubik Gyula főispán, Sziméry Árpád, Budapest volt főszámvevője, Marczer Kálmán honvédtábornok, Unterwieser József, József kir. herceg titkára és még számosan itthagytak bennünket.

Ujjain számlálva felsorolja a még élőket, többek között Adorján Sándort, a századvégi publicisztikánk egyik jelesét, Benyovszky Napoleont, a híres Benyovszky-család sarját, Demény Károly nyugalmazott államtitkárt, aki jelenleg parancsnoka a megmaradt huszonöt bajtársnak, Hann Arnold dr. nyugalmazott államtitkárt, Istvánffy Lajos kúriai tanácselnököt és Schmoer Antal nyugalmazott kúriai bírót.

legények között rendszerint a katonai őrzésről vetett véget a mulatságnak.

Elmondja, hogy a katonai szellem fegyelmező és bajtársias hatásának mennyi hasznát vették az akkori ifjak, akik a katonaságnál pallérozódtak ki. Egymást követi a sok kedves történet. Horváth József festőművész megfestette az egykori önkéntesek portréit, amelyet szépen bekötve őriznek ma is. Ugyancsak hűségesen őrzik az ezred adomagyűjteményét, amelynek gondozása mindig a vezér feladata.

— Akkoriban még fejletlen volt a magyar úszósport. A Scholz és Kammermayer-féle Duna-úszóklubban Koburg herceg naponta megnézte az úszkáló önkéntesek mutatóványait. Mi alakítottuk meg az úszoda-betyárok különítményét. Kedvenc mulatságunk volt, hogy Thaisz Elek főkapitány úr engedélyével a Lánchídról beugráltunk a Dunába és leúsztunk Tétényig a nagyszerű halpaprikáért.

A világháborúban már alig egynehányan vettek részt. Egyedül Linzer Béla jelentkezett önkéntes frontszolgálatra.

A forradalmi idők alatt szüneteltek a találkozók — fejezi be Rajna Ferenc. — Nem sokára elkövetkezik ötvenedik jubiláris találkozó, amelyre — megvallom — kissé izgatottan készülünk. Előkerülnek majd a régi történetek, az adomagyűjtemény, a képek, egy régi humoros eposz, amelyet én írtam akkoriban a társaság viselt dolgairól. És visszavarázsoljuk néhány órára a letűnt ifjúságot.

Összeszedem a jegyzeteimet és indulni akarok. Rajna Ferenc tartóztat:

— Mivel még mindig betartjuk a katonai disciplina szabályait, jelenetnem kell az interjút jelenlegi parancsnokunknak, hogy megadja a közlésre az engedélyt.

Felveszi a telefonkagylót és katonásan jelentí Demény ny. államtitkárnak a beszélgetést és engedélyt kér a közlésre. Megkapjuk az engedélyt.

Amikor Ferenc József üdvözölte volt önkénteseit

— Minden két hónapban összejövünk a Royal-szálló egyik termében — folytatja Rajna Ferenc. — Aki csak teheti, eljön. Mikor a harmincesztendő jubileumot ültük, — fűzi hozzá mosolyogva — akkor még jó békevilág volt. A *Hungaria* különtermében gyülekeztünk és az ünnepségre maga Ferenc József is üdvözlő táviratot küldött, amelyben hangsúlyozta, hogy példátlan eset a monarchia hadseregének történetében, amióta az önkéntesi intézmény fennáll, hogy ily hosszú ideig együtt tartson a katonai szellem s a bajtársi érzés egy esomé embert. Annyi bizonyos, hogy közöttünk szent a barátság. Hosszú ötven esztendő folyamán mindent megtettünk egymásért, amit csak lehetett.

Kérem, hogy meséljen egyetmást a félszáz év előtti Budapestről s az ötven év előtti önkéntesi életről. *Rajna* Ferenc hosszan kitekint az ablakon, majd lassan beszélni kezd:

— Bizony más élet volt akkor. Lehet, hogy a visszakísértő mult és a fiatalság emléke tünteti csak fel előttem az akkori időket szebbnek és jobbnak a mánál. Az önkéntes, amikor felöltötte az egyenruhát s először feszítette végig a fényes mundurban a Váci-utcán, azt hitte, hogy övé a világ. Reggel hatkor keltünk, utána sorakozó volt a kaszárnya udvarán és megkezdődtek a fásztató esuklógyakorlatok. Akkoriban szabad volt még a civileknek is a kaszárnyába bejárni és akkor még ott szorongott az aggodó marok és a fásztató gyönyörű kaszárnya udvarán, lesve az ifjú lövészek, minden szöveget szabályosan számiálatlanul gyakorolták a „felüdü“-öt a kaszárnyaudvar kövezetén. Az önkéntesi évek legnagyobb eseménye volt az ünnepezett ismerkedési test, amelyen megjelent az egész garnizon tisztikara, sőt a magasabb parancsnokságok is. Ezután következtek a levélváltásos napok. Ekkor derült ki, hogy ki a legény a talpán, illetve a széles hátú katonák hátán s nem egyszer megtörtént, hogy az önkéntes nagyot puffanva terült el a lovarda porondján, a báméskodó legénységi állomány nagy örömeire. Tanulás és vidám lumpolás között váltakozott gondtalan életünk. A fásztató tereplovaglások és az önkényi éleslövő-gyakorlatok után lassan elkezdte a tisztvizsga ideje is és utána már csak időnként, a nagy manővereken bujtunk újból egyenruhába.

Egymásután kerülnek elő a multból az anekdoták. Elmeséli, hogy egy reggel kissé illuminált állapotban lovagolt keresztül az Újépület előtti piacon a kaszárnya bejárata felé. A kofák nem szívesen látták a lovasokat, de viszont *Rajna* sem nagy kedvvel kerülgette a törékeny árukat, egyszerűen átvigrazott hát az egyik kofa feje fölött és nyugodtan belovagolt a kaszárnyába. Kétheti kaszárnyaárstomot kapott ezért *Edelsheim* hadtestparancsnoktól, aki véletlenül végignézte a vakmerő produkciót.

— A Bathoryba jártunk akkor. A Kálvin-téren volt a mult századbeli Pestnek ez a híres kávéháza. Az 5. lovastüzérezred tisztjei voltak a legkeresettebb párbajsegédek és bizony nem egyszer megtörtént, ellenfél és segéd egy-egy parázs párbaj után elázva indult neki a kaszárnyának, ahol aztán szépen leültették őket egypár napi kényszerpihenőre.

5-ös tüzéronkéntesek virlusa

— Néhai *Hegyeshalmy* Lajos volt kereskedelmi miniszter — akit később mint nagyon komoly embert ismertek — a legpajzánabb fiúk közé tartozott — meséli *Rajna* Ferenc. — Vasárnap a soroksáriúti *Fuchs*-kaszárnyába voltunk őrségre kirendelve. Mikor az őrség áthaladt a Gizella-téren, az ottani flakkerstand védrei előtt *Hegyeshalmy* minden alkalommal nekivezette a csapatot a vödörnek, amelyekbe bele kellett lépni s aztán lucskosan tovább masírozni. A kocsisok eleinte nevettek a tréfán, de mikor megtörtént, hogy néhány vödörnek kilyukadt az oldala, ahányszor csak meglátták az őrséget közeledni, sietve fölkapták a vödöröket és igyekeztek tisztességesen eljutni az önkéntesektől. A *Fuchs*-kaszárnya minden ételt volt. Kantinosunk *Góll* Sándor volt a Vigadóház művészeinek édesapja. Ő is ötvör mérte a jóféle kareost az önkénteseknek, meg hitelbe is. Nagyon kedveltek voltak az éjszakai kirándulások a *Jánoshegyre*. Akkoriban még székérrel sem nagyon lehetett feldöcögni. Kardunkat hónunk alá véve, hetenkint legalább egyszer felbaktattunk az ottani koresmába. Visszafelé Budakeszin keresztül jöttünk és duhaj kedvvel behajigáltuk téglákkal a svábok ablakait. A derék svábok sem igen hagyták magukat s ki kapára, ki dorongra kapva, nekünk estek. Ilyenkor valóságos közelharcok folytak le a csendes Budakeszin, amelynek eredményeképpen jónéhány daganatot és véraláfutást hoztunk haza az ütközet színhelyéről. Voltak egyéb ilyen multságok is. A *Jánoshegyen* tartották akkoriban a híres Sári-bálokat. Az Akácfa-utcában volt a *Buzalka*, ahová eselédányok jártak el bakáikkal mulatni. Éjjel után, ha valahonnan jöttünk, rendszeren betekintettünk eme „mulatóhelyre“. Reggel felé aztán itt is parázs verekedés keletkezett és mivel a derék konstábler képtelen volt rendet teremteni, az önkéntesek és a harcias somogyi